

Brozany nad Ohří

Kraj: Ústecký

Správní obvod: Litoměřice

Nadmořská výška: 154 m n. m.

Počet obyvatel: 1 254

Adresa URL: www.brozanynadohri.cz

Okres: Litoměřice

GPS souřadnice: 50.453660N, 14.145402E

První pís. zmínka: 1276 (748 let)

PSČ: 411 81

Památky a zajímavosti Brozany nad Ohří

Nejdůstojnější a nejzajímavější stavbou v Brozanech n. O. je jistě dvouvěžní kostel. Je zasvěcen sv. Gothardu, který pocházel z knížecího rodu a projevil se jako pravý lidumil a dobrodinec. Založil mnoho chrámů a klášterů, zejména v Německu a na severu Čech. Staral se o vzdělání. Zemřel v roce 1038. Kostel má hned čtyři stavební slohy: románský, gotický, renesanční a barokní. Jde o původní románskou stavbu z konce 12. století. Západní věž je z kvádříkového zdiva, stejně jako zdivo lodi. Při severním boku lodi je křtící kaple z 1. poloviny 13. století, křtící kaple má křížovou klenbu s klínovými žebry. Jsou zde k vidění nástěnné malby jak figurální, tak i kruhové medailony na špaletách oken z poloviny 14. století. Stojí zde křtitelnice z konce 16. století znázorňující Boží hrob v Jeruzalémě. Je darem Jiřího z Vřesovic, který se zúčastnil křížáckých výprav do Palestiny. Původní nádržka na svcenou vodu byla vyměněna v roce 1664.

Ve 2. polovině 14. století byl kostel přestavěn. Vznikla podélná jednolodní stavba s presbytářem, s venkovními podpěrami. V presbytáři je žebrová gotická klenba na příborách a konzolách s jehlancovými i figurálními hlavicemi. Zevně na opěrných pilířích jsou štíty i plastické masky. Na jižní vstupní věži s předsíní jsou renesanční portály a několik sošek. Vedle hlavního oltáře je vidět pozdně gotický sanktuář s kamenným rámem ve tvaru oslího hřbetu a mřížovanými dvířky.

V 16. století byl kostel stále opravován a zvelebován. Rod Vřesovců zde budoval rodinnou hrobku a kostel zveleboval. Hlavní oltář, tesaný z pískovce je z roku 1571, honosí se četnými figurálními reliéfy a prořezávanými křídly. Je připisován mistru Jobstovi z Pirny. Jemu jsou připisány i další - boční - renesanční oltáře, stejně jako dva renesanční epitafy z roku 1573 s reliéfními portréty rodin Vřesovců. Bohužel tyto epitafy překryly vzácnou výzdobu z dob minulých. V kostelní lodi je pískovcová renesanční kazatelna z 2. poloviny 16. století. Jde o polygamové řečniště s piastry na dřívko s paletovými motivy. Na stěnách lodi jsou renesanční náhrobní desky s figurálními reliéfy patřící členům rodu Vřesovců.

Baroko se v kostele zapsalo v podobě oltářů Svaté rodiny a sv. Jana Nepomuckého, které jsou z doby pozdního baroka, z doby kolem roku 1770.

Když opustíme zajímavý interiér chrámu, zbývá podívat se na tři zvony chrámu. Nejmenší z nich je nejstarší s minimální výzdobou, s nápisem připomínajícím Matouše, Lukáše a Marka.

Druhý zvon je z roku 1533 jak vyplývá z nápisů i z bohaté výzdoby. Věnován byl rychtářem Jiřím Zarzeným. Zasvěcen je sv. Václavovi a vyroben v Litoměřicích. Třetí, nejvíce zdobený zvon je z roku 1641. Byl lity v Roudnici pro městyse Brozany. Věnován byl Janem Svobodou, rychtářem a jeho konšely. V nápisech na něm je i zmínka o Václavu Lobkovickém coby panovníku v Brozanech.

U vchodu do kostela stojí socha sv. Jana Nepomuckého, která dříve stála na náměstí. Je barokní z roku 1726. Vzácný je renesanční vstupní (hřbitovní) portál ze 16. století, původně ještě zdobený koulemi a kamennými nástavci.

Tvrz

Ve 14. století mělničtí proboštové vystavěli na ostrohu nad Brozany pro své purkrabí dřevěnou tvrz. Ta byla na začátku 15. století přestavěna na tvrz zděnou. Jako své sídlo ji měli nejen purkrabí mělnických proboštů, ale i další majitelé britanského panství.

Starou tvrz po roce 1559 přestavěl Zikmund Brozanský z Vřesovic na renesanční dvouposchoďový zámek. Vybudoval honosnou budovu. V roce 1563 ji nechal zvenčí ozdobit figurálními sgrafity a nápisy. Zachvěl se jejich popis a ten svědčí o nákladnosti a umělecké bohatosti nezvyklé u malého venkovského sídla.

V roce 1601 koupil brozanské panství Jan Zbyněk zajíc z Hazmburka. Okamžitě začal s další přestavbou nedávno zvelebeného zámku. Přistavěl třetí patro a další dva arkýře. Dosavadní sgrafitovou výzdobu zachoval a rozšířil na další vnější stěny a třetí patro budovy ve formě renesančních sgrafitových psaníček.

V roce 1631, kdy Brozany patřily již Lobkovicím a sídlil zde jejich hejtman, byl zámek saskými vojsky vydrancován a vypálen. Zbořeny byly jeho hradby a dvůr. Od té doby zámek již nenabyl svého dřívějšího vzhledu ani společenského významu.

V roce 1880 zámek vyhořel. Horní dvě patra byla zbourána a zbytky sgrafitové výzdoby byly zakryty omítkou. Jednopochoďová budova pak sloužila různým účelům.

V 50. letech minulého století byla budova zámku stavebně opravena pro potřeby jednotného zemědělského družstva, v 60. letech byla provedena oprava střechy a fasády a budova až do roku 1999 sloužila pro potřeby civilní obrany okresní národního výboru.

V roce 2002 byly po předchozím stavebně historickém průzkumu započaty záchranné práce na budově značně zchátralého zámku. Práce byly ukončeny v roce 2005 a obec získala velmi hezkou budovu, vhodnou k pořádání různých akcí.

Vodní mlýn

Další zajímavostí je zchovalá budova vodního mlýna s psaníčkovitými sgrafity, která stojí hned pod tvrzí.

Vodní mlýn pod tvrzí dal v letech 1516 až 1528 postavit tehdejší majitel Brozan Jaroslav z Vřesovic, hejtman Litoměřického kraje a od roku 1529 dokonce zemský hejtman. Současně nechal postavit jez u Hostěnic na řece Ohři, kde začíná původní rameno řeky, dnes nazývané Mlýnská strouha, rozdělující obec Brozany na dvě části. První zprávou o strouze je povolení probošta doksanských premonstrátek k její stavbě z roku 1516. Stavbu prováděli v rámci svých robotních povinností poddaní brozanského panství. Strouha začíná na hostěnickém jezu a po přibližně čtyřech kilometrech ústí zpět do Ohře pod Brozany.

Současná stavba mlýna pochází z konce 16. století, střecha získala svůj tvar zřejmě o 200 let později. Po zániku feudálních práv se stal soukromým majetkem, roku 1914 nechali mlynáři Jan a Václav Fabiánovi postavit vodní elektrárnu. Roku 1948 byl mlýn zestátněn, což způsobilo jeho rychlé zchátrání. Záchranu mu přinesla rekonstrukce pro účely archivu hydrometeorologického ústavu, který zde sídlí

dosud.

Dnes je mlýn využíván jako malá vodní elektrárna.

